

نویں حالات، نویں رشتے آتے ورثہ

پنجابی قوم آتے اسدا ورثہ ہزاراں سالاں دے سفر وچ
پختہ ہویا ہے۔ کیہ ایہ ورثہ پنجابیاں نوں آج دے حالات
نال بچھن وچ سیدھ دے سکدا ہے؟ اجوکے حالات نے پنجاب
وچ اک بہت وڈی تبدیلی لیاندی ہے۔ انج لگدا ہے کہ
ہر چیز اُتھل پُتھل ہو رہی ہے۔ ساریاں قدراں قیمتاں کھیروں
کھیروں ہو رہیاں ہن۔ ہریک پُرائے رشتے آتے قدر نوں
ڈھاہ لگ رہی ہے۔ مثال دے طور تے کیہا جاندا سی
کہ بھرا اک ڈوجے دیاں بانہاں ہندے ہن۔ پر حالات
ایہ ہن کہ بھرا بھرا نال گل کرن نوں تیار نہیں۔ اسے
تراں اکثر دیکھن وچ آؤندا ہے کہ اولاد اپنے ماں پیو
دی بُڈھاپے وچ دیکھ بھال نہیں کر سگدی جاں اونان دی
دیکھ بھال کرن نوں اک بوجھ سمجھن لگ پئی ہے۔ کئی نوجوان
لڑکے لڑکیاں دے قتل وی ہو جاندا ہے ہن کیونکہ اوہ اپنی
مرضی نال ویاہ کر لیندے ہن جاں کرن دی خواہش رکھدے
ہن۔

اس ساری اُتھل پُتھل کیوں ہو رہی ہے آتے اس نال
بچھن لئی ساڈا ورثہ اس وچ ساڈی کیہ مدد کر سکدا
ہے؟ نویں حالات وچ ورثہ کس تراں قائم رہ سکدا ہے
آتے کس تراں ہور وکسیت ہو سکدا ہے؟ ایہو جے کجھ
سوال ہر کھیتر وچ اُٹھائے جا رہے ہن۔

گجھ بھدر پُرش صلاح دندے ہن کہ آج دے حالات نال
 جُٹھن لئی پنجابی بولی، سبھیچار آتے ورثہ بالکل وارثہ
 ہن۔ اس لئی سانوں ایہ سبھ چھڈ کے انگریزی ورتتی تے
 یورپ آتے امریکہ دے طور طریقے اپناؤ نے چاہیدے ہن۔
 ساڈی بولی، سبھیچار آتے ورثہ ساڈی ترقی لئی اک اڑکا
 بن گیا ہے۔ اوہ اپنے بچیاں آتے ہوراں نوں ایہ سکھیا
 دندے ہن کہ اوناں نوں پنجابی بولی، سبھیچار آتے ورثہ
 نال کوئی سروکار نہیں رکھنا چاہیدا کیونکہ ایہ اوناں نوں
 دُنیا دی منڈی وچ پچھے رکھدے ہن اس لئی گلوبلائزیشن
 دے دور وچ عالمی پدھر تے انہاں دی کوئی وگت نہیں۔

ایہ دلیل حالات نال جُٹھن وچ نہ اہل ہون دی دلیل ہے
 آتے قومی تے سبھیچارک خدکشی دی دلیل ہے۔ ایہ دلیل
 غلامی آتے بے غیرتی دی جہنیت دی دلیل ہے۔ پنجابی لوک
 ایہ آتمگھات نہیں کر سگدے کیونکہ اسدا مطلب اپنی ہوند
 آتے پچھان نوں گواؤنا ہے۔ بستی وادیاں نے وی ایہ
 دلیل لوکاں تے ٹھوسن دی کوشش کیتی پر اوہ کامیاب نہیں
 سی ہوئے کیونکہ قوماں آتمگھات نہیں کردیاں ہوندیاں۔ پنجابیاں
 نے ہر اوس کوشش دا منہ توڑ جواب دتا ہے جو اوناں
 دی ہوند مکاؤن لئی کیتی گئی سی جاں کیتی جا رہی ہے۔
 لیہندے پنجاب وچ پنجابی بولی لئی چل رہیا گھول اسدی اک
 جھلک ہے۔

تیزی نال بدل رہ حالات نال کس تراں بچھیا جا سکدا
 ہے؟ اپنے ورثے توں سیدھ لے کے آج دے حالات دا
 نرنا کس تراں کیتا جا سکدا ہے؟ ورثے، سبھیچار آتے
 رُہانیت کوئی بدل نہ ہون والیاں چیزاں نہیں۔ ایہ ہمیشہ
 حالات دا نرنا کر کے، اوناں دا جائزہ لے کے حالات چوں
 پیدا ہوئے مثلیاں نوں حل کرن دا راہ ہندا ہے۔ اسے
 لئی ہی انہاں قدران قیمتاں دی وگت ہندی ہے آتے انہاں
 نوں پروانیا جاندا ہے، انہاں تے عمل کیتا جاندا ہے۔
 ایہ قدران قیمتاں علم آتے عمل دے تے کڈھن آتے
 لوڑاں نوں پورا کرن لئی ہی بندیاں ہن۔ جے کوئی قدر
 قیمت وقت دی لوڑ پوری نہیں کردی تاں اوسنوں لوک چھڈ
 دندے ہن آتے بھل جاندا ہن۔ مثال دے طور تے
 کیہا جاندا سی کہ دوڈھ آتے پُت کوئی نہیں ویچدا۔ پر
 آج ہریک ہی پنڈ-شہر وچ دوڈھ وکدا ہے تے دوڈھ
 ویچنا کوئی ماڑی گل نہیں سمجھی جاندی۔ بلکہ بہو تے کسان
 تاں دوڈھ ویچ کے ہی گزارہ کر سکدے ہن بیشک اوناں
 نوں اپنے پین لئی دوڈھ نہیں وی ملدا تاں وی مجبوری
 کر کے ویچنا پیندا ہے۔ اسے تراں پہلاں ان ویچن والے نوں
 ماڑا کیہا جاندا سی۔ پر ہن ہر کسان ان ویچن لئی مجبور
 ہے۔ بناں فصل ویچے اوسدا گزارہ ہی نہیں بلکہ حالات اتھے
 پہنچ چکے ہن کہ فصل ویچ کے وی اوسدا گزارہ نہیں۔
 اوہ قرضے دی پنڈ ہیٹھ دیا ہی رہندا ہے۔ کئی مُدبّر
 تاں اتھوں تک وی کہہ دندے ہن کہ قرضہ تاں انسان
 دی بُنیادی لوڑ آتے حق ہے۔ اسے تراں دیاں ہور کئی

مثالاً دتیاں جا سکدیاں ہن کہ قدران قیمتاں نوں حالات
دے نال نال بدلنا ہی پیندا ہے۔

کدے پنجاب اندر مگر گئے تے مر گئے نوں اکو جیہا
سمجھیا جاندا سی بہاو جے کوئی اپنے وعدے تے قائم نہیں
رہندا تاں اوہ انسان مرے ہوئے وانگ ہی ہے تے اوہدا
جینا کسے کم دا نہیں۔ پر آج حاکم ٹولے دیاں ساریاں
ہی پارٹیاں چوٹاں دوران لوکاں دے بھلے دے وڈے وڈے داعوے
کردیاں ہن پر چوٹاں بعد کسے وی وعدے تے قائم نہیں
رہندیاں۔ اتے سیاستدان تے حاکم میل فیر وی دھوٹاں
اکڑا کے ترے پھردے ہن تے وعدا شکنی وچ کسے وی
تراں دی شرم محسوس نہیں کردے۔ ایہ بدل رہیاں قدران قیمتاں
دی وی نشانیدیہی ہے۔

ایہ جو آرتھک اتے سماجی اُتھل پُتھل آ رہی ہے ایہ کوئی
عرش توں اچنچیتی ڈگی ہوئی بلا نہیں ہے۔ ایہ اُتھل پُتھل
بُنیادی رشتیاں نوں بدلن نال ہو رہی ہے اتے انہاں
بُنیادی آرتھک رشتیاں نوں بستیوادی نظام اتے اوسدے بعد
ہندوستان دے حاکم ٹولے نے اپنے مُنافیاں نوں ودھاؤن
لئی بدلیا ہے۔ تبدیلی قُدرت دا قانون ہے۔ ہر شے ہمیشہ
ہی بدلدی آئی ہے اتے بدلدی رہیگی۔ پر اہم چیز ایہ ہے
کہ کس تبدیلی نال لوکاں دا نقصان جاں فائدہ ہندا
ہے اتے رشتیاں نوں کس دشا وچ بدلایا جاوے جس نال
سبھ دے ہتاں دی راکھی ہووے۔ لوکاں لئی ایہ بہت ہی

اہم فیصلے ہندے ہن۔ پر آج ایہ فیصلے لوکاں دے ہتھ
 وچ نہیں۔ سماج دا ساریاں نالوں اہم ادارہ جہڑا کہ ایہ
 فیصلے کردا ہے اوہ ہے ریاست جاں راج تنتر۔ تے آج
 ایہ ادارے لوکاں دے ہتھ وِس وچ نہیں۔ منہ زبانی بہاویں
 کیہا جاندا ہے کہ ریاست آتے سرکار سبھ لوکاں دے بہلے
 لئی نے پر اصلیت وچ ایہ صرف مُٹھی بہر حاکم ٹولے
 دے ہتھ وچ ہن تے دھناڈھاں دے فائدے لئی ہن۔ ہریک
 قانون آتے ادارہ حاکم ٹولے دے فائدے لئی ہے آتے لوکاں
 دے جسمانی آتے رُہانی ہتیاں نوں رگڑا لاؤندا آیا ہے۔
 ایہ ریاست آتے راج تنتر انگریز بستیاواڈیاں نے ہندوستان
 آتے پنجاب دی لٹ کھسٹ لئی بناے سی آتے ۱۹۴۷ دی
 ونڈ دے بعد حاکم ٹولے نے وی لوکاں دے قدرتی آتے
 منگھی سادھناں نوں لٹن لئی اسے ڈھانچے نوں لئی برقرار
 رکھیا۔ پچھلے گجھ دہاکیاں وچ ایہ لٹ بہت ہی تیز
 ہو گئی ہے۔

کیونکہ ریاست آتے سرکار دا ہر قانون لوک بہلائی دی تہاں
 لوکاں دی لٹ کھسٹ کرن لئی ہی بنایا گیا ہے اس کر کے
 ایہ ریاست آتے راج تنتر درپیش مثلیاں دے حل لئی لوک-ورثے
 آتے سبھیچار توں کوئی سیدھ لین وچ دلچسپی نہیں رکھدے۔
 بلکہ لوکاں دے ورثے آتے سبھیچار نوں ڈھاہ لا کے
 ایہ بستیاواڈی ریاست آتے راج تنتر لوٹواں دے ہتیاں دی
 راکھی کردا ہے۔ سرکار تے سرکاری ٹولا لوکاں دے ورثے
 دی گل بہاویں کردے وی رہن پر اصلیت آتے عمل وچ

ایہ اس ورثے نوں ڈھاہ ہی لاؤندے ہن۔ مثال دے
 طور تے، کانگرس پارٹی اتے اسدے لیڈر داعوے کردے رہندے
 ہن کہ ایہ ہندوستان دے مہان ورثے دیاں لیہاں تے
 چلّ رہے ہن۔ پر اس کانگرس پارٹی نے ہر قانون
 اتے ادارہ بستیوادی اتے سامراج دیاں لیہاں تے قائم
 کیتا ہے۔ اسے تراں بی جے پی وی دعوہ کردی ہے کہ
 ایہ ہندوستان دے مائمتے ورثے دی وارث ہے پر اسنے
 وی طاقت وچ آ کے سارے بستیوادی ادارے ہی برقرار رکھے
 ہن۔ اسے تراں اکالی پارٹی اتے ہور پارٹیاں وی ایہو
 جہے داعوے وعدے کردیاں ہن۔ پر پرناہ اوتھے ہی رہندا
 ہے۔

ریاست اتے راج تنتر دا کوئی وی فیصلہ لوکاں دے ہتھ
 وچ نہیں اتے نہ ہی اوہ لوکاں دے سبھیچار اتے درشن
 توں سیدھ لیندا ہے۔ جے ایہ فیصلے لوکاں دے ہتھ وچ ہون
 تاں اوہ مثلیاں دی گھوکھ اتے اوناں دے حل لئی اپنے
 تجربے، درشن اتے ورثے توں سیدھ لے کے فیصلے کر
 سکدے ہن۔ لوکاں دی تانگھ ہے کہ سماج وچ ساریاں دے
 بہلے لئی حالات پیدا کیتے جان۔ ساڈا درشن، ورثے اتے
 سبھیچار ایہ ہی سکھاؤندا ہے۔ لیکن حاکم ٹولا، انہاں
 دیاں پارٹیاں اتے راج تنتر اپنے سوڑے ہتیاں لئی اس
 درشن، ورثے اتے سبھیچار دے دشمن بنے بیٹھے ہن۔
 اوہ ساڈے سادھناں، سدھراں اتے سوچ نوں ویچ رہے ہن
 تے جے کوئی اسدا ورودھ کردا ہے تاں اوسنوں ترقی دا

ورودھی قبھے جبر دا شکار بنایا جاندا ہے۔

حاکم ٹولا صرف اپنے مُنایاں نوں ہور ودھیرے کرن وچ ہی دلچسپی رکھدا ہے۔ اس لئی اس دی لوکاں دے ورثے، درشن آتے سبھیچار وچ کوئی دلچسپی نہیں۔ ہاں جے ایہ اس ورثے توں کوئی منافع کھٹ سکدا ہے تاں اوہ اوس وچ ضرور دلچسپی وکھاؤندا ہے۔ پر درشن آتے ورثے توں سیدھے لے کے فیصلے کرنا اسدے بتاں آتے رُبانیت دے پکھ وچ نہیں۔

آج دے بدلے ہوئے حالات آتے رشتیاں دا نرنا کر کے اپنے درشن آتے ورثے توں سیدھے لے کے مثلیاں دے حل کرن وچ صرف لوک ہی دلچسپی رکھدے ہن۔ اس لئی اوہ آپنی بولی، سبھیچار، ورثے دی راکھی لئی گھول وی چلا رہے ہن۔ ایہ اوناں دی ہوند آتے پچھان دا سوال ہے۔ حاکم ٹولا آتے اوسدی ریاست لوکاں نوں گچلن لئی اوناں دے ورثے نوں ڈھاہ لا رہیا ہے آتے اُتھل پتھل کر رہیا ہے جس نال لوکاں دا بہت ہی نقصان ہو رہیا ہے۔